

Aika luopua – näkökulmia hevosten loppusijoitukseen

Lähes tasan vuosi sitten eduskunnan Hevosystävien Seuran aloitteesta maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän selvittämään hevosten loppusijoitusongelmaa. Työryhmän tehtävänä oli selvittää hevosten teurastamisesta aiheutuvat kustannukset sekä mahdolliset investointitukitarpeet ja kierrätysmaksun soveltuvuus järjestelmässä. Työryhmän tuli ottaa selvityksessään huomioon eläinten terveyttä ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset sekä ympäristökysymykset. Työryhmän puheenjohtajana toimi elintarviketurvallisuusjohtaja Veli-Mikko Niemi maa- ja metsätalousministeriöstä ja sihteerinä toimi FT Sanna Airaksinen Hevostietokeskuksesta

Työryhmän selvityksen taustana oli hevosten teurastamiseen liittyvä problematiikka, mistä johtuen hevosten teurasmäärät ovat laskeneet voimakkaasti. Vastaava trendi on havaittavissa myös Ruotsissa. Suomessa lopetetaan vuosittain n. 4000 tuhatta hevosta, joka on 5 % hevosten kokonaismäärästä. Näistä vain noin 1000 hevosta päätyy teurastamoon ja teurastetaan elintarvikekäyttöä varten, 3000 hevosta lopetetaan ampumalla tai eläinlääkinnällisin toimenpitein. Pääsääntöisesti nämä hevoset haudataan.

Hevosen lopettaminen eläinlääkärin toimesta maksaa vähintään 100 €. Myös hautaaminen maksaa, varsinkin jos sitä ei tehdä omilla koneilla ja omille maille. Jos raato sijoitetaan kaatopaikalle hinta on 50-100 €, hevosten hautausmaalla kustannus on 350 €, sivutuotteiden käsittelylaitoksessa hävittäminen maksaa 200 € ja tuhkauksen kustannus on n. 500-700 €.

Hevostietokeskus teki vuonna 2006 kyselyn hevosten teurastilanteesta Itä-Suomessa, jossa ei ole hevosia vastaanottavia teurastamoja. Kyselyn mukaan lopetettavista hevosista vain 17 % viedään teurastamoon, kun koko maassa luku on 25%. Yli puolet hevosista lopetetaan eläinlääkärin toimesta joko tallilla tai klinikalla. Pääosa hevosista haudataan. Hevosen lopettamisen ongelma on kaikkein suurin kaupunkitalleilla, joilla ei ole maata hevosten hautaamiseen.

Miksi hevosia ei sitten viedä teurastamoon? Taustalla ovat hevosen lihan hinta ja ongelmat hevosten teuraskuljetuksessa. Hevosen omistaja ei useimmiten saa lihasta edes sen verran korvausta, että se vastaisi kuljetuskustannuksia. Puhumattakaan, että teurastamosta saatava 100 € korvaisi matkustukseen käytetyn ajan. Myös hevosten omistajien kielteinen asenne teurastamista kohtaan on kasvanut. Hevosesta on tullut toveri, jolle halutaan inhimillinen loppu.

Työryhmä piti tärkeänä lähtökohtana sitä, että hevonen saa asiallisen lopun asianmukaisessa paikassa. Kun hevosesta on aika luopua, ei ole eettisesti oikein, että se annetaan asian-
tuntemattomiin käsiin, usein nuorille hevosharrastajille. Hevosen omistajan on kannettava vastuu loppuun asti ja valittava hevoselleen sopiva lopetusvaihtoehto.

Työryhmän mielestä on erinomainen asia, että hevosen omistajalla on mahdollisuus hevoselleen sopivan lopettamistavan valintaan ja että hevosia voidaan haudata tietyin edellytyksin koko maassa. Teurastuksen tulee kuitenkin työryhmän mielestä olla tärkein keino hevosen loppusijoittamiselle myös ympäristönäkökohtien kannalta.

Tavoitteeksi asetettiin se, että hevosten teurastusmäärät saadaan kaksinkertaistettua nykyisestä. Samoin se, että vuonna 2010 on mahdollista teurastaa hevosia koko maassa eläin-
suojelullisesti kohtuullisen kuljetusetäisyyden päässä. Tämän takia tarvitaan lisää teurastus-
kapasiteettia, ja sitä tulee tukea investointiavustuksilla, joita mm. pienteurastamot voivat hakea. Erikoisesti teurastuskapasiteettia tarvitaan Itä- ja Keski-Suomen alueella.

Hevosenlihasta maksetaan omistajalle alhaista hintaa. Kuitenkin mm. lampaanlihan hintaan on pystytty vaikuttamaan tuotekehityksellä ja markkinoinnilla. Myös poronlihan eteen tehty

työ on viimeaikoina ollut tuloksekasta! Hevosenlihan hintaan vaikuttavat teurastuskustannus ja lihan kysyntä, mutta ennen kaikkea pakastetun hevosenlihan maailmanmarkkinahinta. Tuomme pakastettua hevosenlihaa mm. Etelä-Amerikasta, ja juuri nämä globaalit markkinat määrittävät sen, mitä meille hevosesta maksetaan. Vuonna 2006 Suomeen tuotiin lähes miljoona kg jäädytettyä ja jäädytettyä hevosenlihaa ulkomailta.

Jäädytetyn hevosen tuorelihan kysyntä on kuitenkin kasvamassa vuosi vuodelta ja juuri tuorelihamarkkinoihin kotimaiset hevoset voisivat vastata. Myös kulutustottumukset ovat muuttuneet myönteisiksi kokolihatuotteille, joita syödään ja mm. grillataan aiempaa enemmän.

Työryhmän ehdotuksen mukaan hevosen elintarvikekäyttöä onkin edistettävä mm. tiedotuskampanjalla, jonka kohteena ovat mm. kokit, ravintolat ja moderni hallikauppa. On myös saatava aikaan tuotekehitystä ja lisättävä hevosen sivutuotteiden käyttömahdollisuuksia esim. lemmikkieläinten rehuna. Tämä kaikki edellyttää kuitenkin sitä, että hevosten vienti teurastamoihin on riittävää ja verrattain tasaista, jotta kotimaisen tuorelihan markkinat ja hinta voisivat kehittyä myönteisesti.

Tästä syystä hevosenomistajia on aktiivisesti informoitava erilaisista hevosen lopettamisvaihtoehdoista ja erityisesti siitä, että teurastus on ihan hyvä vaihtoehto muiden lopettamisvaihtoehtojen joukossa. Erikoisesti tiedotusta on suunnattava uusille hevosenomistajaryhmille. Tavoitteena on, että normaalikuntoisen hevosen teurastamisesta jäisi omistajalle jotain käteenkin!

Teurastamisen esteiksi usein kuviteltujen lääkitsemis- tai lihan viemisäädösten vaikutuksista on niin ikään tiedotettava sekä teurastamoille että eläinlääkäreille ja hevosen omistajille

Työryhmä pitää teurastuksenkin kannalta tärkeänä, että maamme kaikki hevoset ovat rekisterissä ja että hevospassiin merkitään teurastuksen estävät lääkitykset. Näin varmistetaan se, etteivät kielletyillä aineilla lääkityt hevoset joudu elintarvikeketjuun. Avainasemassa tässä ovat keskusjärjestö ja eläinlääkärikunta. Työryhmässä pohdittiin myös rekisteröintiin liittyviä pantti- ja kierrätysmaksuja, erityisesti hevosrekisterin kannalta. Nythän tilanne on se, että hevosrekisteri ei ole ajan tasalla, koska lopetettuja hevosia ei ole poistettu rekisteristä. Vaikka teurastamot ilmoittavat poistetut hevoset keskusjärjestölle, jäävät loput lopetetuista vapaaehtoisen ilmoittamisen piiriin. Hevosten aukoton rekisteröinti- ja tunnistusjärjestelmä on välttämätöntä, jotta hevosen elintarvike- ja sivutuotekäyttö toimii luotettavalla pohjalla. Tämän vuoksi työryhmä ehdottaa kampanjaa rekisteröimättömien hevosten saamiseksi rekisteriin. Panttimaksuasiasia jäi mietittäväksi asianosaisissa instansseissa.

Teurastuskuljetusten järjestämiseksi työryhmä esittää kokeiluhanketta, jossa selvitetään asianmukaisesti ja ammattitaitoisesti järjestetyn keräilyn ja kuljetuksen sekä siihen suunnattavan tuen vaikutusta teurashevosten määrään ja laatuun. Teurashevosten keräilyn ja kuljetuksen järjestämisestä ja organisoinnista voisi vastata esim. alueen hevosjalostusliitto. Myös liikkuvaa teurastamoia pidettiin kokeilemisen arvoisena.

Seuraavan kolmen-neljän vuoden aikana ehdotusten toteuttamisen on arvioitu maksavan vuosittain n. miljoona euroa. Pääosa näistä kustannuksista tulee kohdistaa teurastamojen hevoskapasiteetin lisäämiseen.

Työryhmän esitysten toteuttaminen edellyttää, että sekä hevosihmiset että alan järjestöt sitoutuvat kukin tahollaan loppusijoitusongelman ratkaisemiseen pohtimalla konkreettisesti toteutuksen vaatimia kustannuksia, työnjakoa ja aikataulua.